

Abstrakt

Stěhování obyvatelstva bylo a je neodmyslitelnou součástí vývoje společnosti, a díky svému podílu na utváření sídelních systémů a společenských změnách i jedním z klíčových předmětů zájmu sociálně-geografického výzkumu. V Česku byla vzhledem k politickému režimu a omezenému pohybu přes státní hranice v druhé polovině 20. století věnována pozornost především vnitřnímu stěhování, naopak mezinárodní migrace se dostává do popředí pozornosti akademické veřejnosti až od 90. let. I přes značnou šíři zkoumaných aspektů mezinárodní migrace v Česku stálo dosud stranou zájmu hlubší poznání vztahu mezi mezinárodní migrací, přítomností cizinců a městským prostředím, zejména jejich vlivem na sociálně-prostorovou diferenciaci a na sociální prostředí konkrétních městských lokalit. Město je přitom tradičně prostředím, na něž je vázána většina populace migrantů.

Česko představuje specifický případ země, jež byla po čtyři desítky let uzavřena vůči mezinárodní migraci, a která se po roce 1989 stala jednou z hlavních imigračních zemí v postsocialistickém prostoru střední Evropy. Nabízí tak výjimečnou příležitost poznat souvislosti mezinárodní migrace a města v dosud neprobádaném prostředí odlišném od známých případů imigračních zemí. Hlavním rozdílem oproti nim jsou relativně malá intenzita migrace a nižší podíl cizinců na populaci stejně jako absence významnější předchozí zkušenosti současné české společnosti s etnickou diverzitou. K výraznější migraci do Česka zároveň dochází v období, které je celosvětově typické globalizací a propojováním míst, v zemích bývalého východního bloku jsou však stále patrné dopady socialismu a následné transformace společnosti. Rozšíření problematiky dlouhodobě akcentované v imigračních zemích o prostředí, kde se imigrace teprve etabluje, tak umožňuje rozšířit poznání urbánních studií, která dosud byla do značné míry informována poznatky z globálního severu, resp. západu, a opomíjela ostatní části světa včetně postsocialistických měst.

Disertační práce se skládá ze dvou částí. První zasazuje výzkum mezinárodní migrace, cizinců a města do širšího teoretického rámce a diskutuje roli cizinců na různých měřítkových úrovních a v různých geografických kontextech. Následně se zabývá metodickými výzvami vyplývajícími z měnící se společnosti a hledá jejich řešení směřující ke vhodnému uchopení studia vztahu mezinárodní migrace a města. Druhá část disertační práce je tvořena souborem pěti publikací, na jejichž vzniku se autorka předkládané práce podílela, a které se věnují různým aspektům zkoumané problematiky. Po stručném představení článků, zejména použitých metod a hlavních empirických zjištění relevantních tématu předkládané práce, jsou publikace předloženy v plném znění. Jejich pořadí přitom postupuje od širšího rámce prostorové mobility obyvatelstva ke konkrétnější roli migrace cizinců ve městě. Reflektuje rovněž časové hledisko a nejprve přináší retrospektivní pohled na metodiku zjišťování prostorové mobility obyvatelstva, kterou následně kartograficky prezentuje. Zároveň je uplatněno i hledisko geografické, když je postupováno od článků věnujících se úrovni metropolitních areálů přes hlavní destinaci cizinecké populace v Česku – hlavní město Prahu – až po mikroúroveň vybrané městské lokality s výrazným podílem cizinců na obyvatelstvu.

Klíčová slova: mezinárodní migrace – cizinci – město – sociálně-prostorová diferenciaci – sociální prostředí – Česko – Praha